

Néhány gondolat az MSZ EN ISO/IEC 17025:2001 szabvány bevezetésével kapcsolatban

Talán nem lesz haszontalan, ha közreadom azokat a tapasztalatokat, amelyeket szereztem több mint egy évtized alatt a laboratóriumok minőségirányítási rendszerének vizsgálata, akkreditálása során. Úgy gondolom, különösen szükséges akkor, amikor a minőségirányítási követelmények fejlődnek, igényesebbé válnak.

A tapasztalat azt bizonyítja, hogy azok a laboratóriumok voltak sikeresek, amelyeknek vezetői megismerték a minőségirányítás rendszerét, annak mondanivalóját, azt magukévá tették, alkalmazták a mindennapos munkájukban. Munkatársaik pedig megértették a rendszer követelményeit, azonosultak a célkitűzésekkel, s ennek ismeretében és tudatában végezték munkájukat.

Ha erre a felismerésre szükség volt az MSZ EN 45001:1990 szabvány alkalmazása idején, akkor különösen szükség van erre ma. Az új szabvány (17025-ös) mondanivalójának elsajátítása, megértése alapos tanulmányozást, végiggondolást igényel. Alkalmazása nem könnyű, de nem is megoldhatatlan feladat.

Néhány eleme új megfogalmazást kapott, egyes vonatkozásban a követelmények szigorodtak, egyes helyeken oldottabbak, több a választási lehetőség. A szabvány egyes elemei hangsúlyosabbak. Jelentősen növekedtek a követelmények a dokumentáltsággal szemben. Ennek mondanivalóját úgy lehetne lefordítani, hogy ami nincs dokumentálva, az nincs is.

Sajátossága a szabványnak, hogy tartalmazza az ISO 9001, 9002 követelményeit, amely a laboratórium minőségirányítási rendszerébe tartozó vizsgálati (kalibrálási) szolgáltatások körében értelmezhető.

Az új követelmények az alkalmazás első fázisában a minőségirányítási kézikönyv összeállításánál valósulnak meg. A kézikönyv összeállításával kapcsolatban nincs kötelező előírás. Alapvető, hogy a dokumentum jól határozza meg a szervezet minőségpolitikáját, és gondosan, átfogóan, összefüggésben jelölje meg a minőségirányítás rendszerét.

Megítélésem szerint az a jó kézikönyv, amely pontosan rögzíti a működés alapjait, átfogóan, áttekinthetően mutatja be a minőségirányítás rendszerét, a részletes dokumentumok, eljárások, gyűjtemények pedig mellékletként kapcsolódnak a kézikönyvhöz. (Útmutatás az akkreditáláshoz szükséges minőségirányítási dokumentációhoz. NAR-20. 2002. V. sz. függelék.)

A kézikönyvvel kapcsolatos feladatok közül csak hármat emelnék ki, melyekre jelentőségüknek megfelelően több figyelmet kell fordítani:

- a munkaköri leírás pontossága,
- a dokumentumok számbavétele,
- a kézikönyv alapos ismerete.

A laboratóriumvezető fontos feladata, hogy alaposan gondolja át és konkrétan határozza meg a laboratórium személyzetének feladatát, munkáját. Jelölje meg felelősségi

körét, hatáskörét, s ezt *munkaköri leírásban* rögzítse. Cél-szerű azt személyesen is megbeszélni, hogy ne legyen félre-értés. Minden munkatársnak ismernie kell, hogy mit vár el tőle a főnöke. Nem elég átfogó fogalmazást adni a munka-köri leírásokról. Nagyon csálóka az a felfogás, hogy úgys tudják mi a feladatuk. Tapasztalataim szerint ezen a téren van még tennivaló.

Hangsúlyos feladat a *dokumentumok rendszerezett számbavétele*, az azonosíthatóság követelményének teljesítése, a nyomon követhető jelzések használata. Ezek teljesítése biztosítja azok kezelhetőségét, a szükséges módosítások nyomon követését.

Nagyon fontos, hogy a laboratórium munkatársai, de mind-azok, akik a laboratórium munkájára befolyást gyakorolnak, megismerjék a kézikönyvben leírt rendszert, megértésük, magukévá tegyék, és feladataikat ennek szellemében vége-zék. A *kézikönyv alapos ismerete* lehet a harmonikus együtt-működés, a sikeres, hiteles, megbízható munka záloga.

Az új minőségirányítási rendszer fontos eleme:

- a munkavégzés színvonalát biztosító továbbképzés,
- az eredményközlés ellenőrzése,
- a felülvizsgálatok érdemi teljesítése,
- a megelőző tevékenység,
- a vezetőségi átvizsgálás,

melynek rendszeres elvégzése jelentős feltétele a minőség-irányítási rendszer hatékonyságának. Ezek számbavétele, időrendi elosztása lényeges eszközei az irányítómunkának.

Fontos a minőségügyi rendszer működtetése szempontjából, hogy a laboratórium személyzete a mindenkor követel-ményeknek megfelelően jól felkészült legyen, megbízható munkát végezzen. Ezért a vezetésnek gondoskodnia kell a szem-élyzet rendszeres, sokoldalú *továbbképzéséről*, ismereteinek bővítéséről. Cél-szerű – megfelelő értékelés után – képzési prog-ramot készíteni, ennek eredményeit figyelemmel kísérni.

A vizsgálati eredmény pontos közlése a felhasználó, a meg-rendelő számára igen fontos igény, követelmény, információ. Ezért azok megbízhatóságára megkülönböztetett figyelmet kell fordítani. Az eredményközlés ellenőrzésére a szabvány több megoldást kínál:

- tanúsított anyagminták használata,
- részvétel a laboratóriumok közötti összehasonlításban,
- megismételt vizsgálat,
- megőrzött tárgyak, anyagok újravizsgálata,
- eredmények közötti összehasonlító vizsgálat.

A laboratóriumvezető fontos feladata, hogy az eddig szer-zett szakmai tapasztalatok felhasználásával a vizsgált anyag *eredményközlésének ellenőrzési módszerét* alakítsa ki, és határozza meg az alkalmazás gyakoriságát.

Hangsúlyos része a szabvány követelményeinek a belső auditok lefolytatásának, eljárásrendjének kidolgozása. A kö-vetelmény meghatározza, hogy az auditot képzett, képesített

személy vezetheti, akinek lehetőleg függetlennek kell lennie az auditálandó tevékenységtől. Az eljárási rend szabályozza az auditálandó tevékenységi folyamatot, az ellenőrzés(ek) időpontját, az ellenőrizendő területet, a megállapítások írásba foglalásának módját, valamint a hibajavítás határidejét és a hibajavítás jelentésének módját és címzettjét. A megállapítások konkrétak legyenek, hivatkozással a szabvány vagy kézikönyv pontjára, mely részben, vagy hibásan, vagy nem teljesült.

Fontos, hogy a *belső audit ne legyen formális*. Célja ennél fogva az, hogy segítse a laboratórium színvonalas működését, és kerülje el a hibákat. Az ellenőrzés segítse elő a gyenge pontok feltárását. Természetesen alapkövetelmény, hogy a megállapítások pontosak, jól fogalmazottak, érthetőek legyenek.

Új eleme a szabványnak a *megelőző tevékenység*. A belső, külső felülvizsgálati ellenőrzések, panaszok értékelése alapot nyújt arra, hogy az irányítási rendszer egyes elemeit, az eljárási rend(ek) egyes szakaszait időközben felülvizsgálják, továbbfejlesszék, a hibák előfordulását minél jobban csökkentse. Tehát a szabályozások rendszeres gondozása javítja az irányítás színvonalát, hatékonyságát.

A minőségpolitikai nyilatkozatból fakadó feladatoknál írja elő a szabvány a *vezetőségi átvizsgálást*. Ennek megszervezésénél a vezetőség széles körű információra támaszkodhat. Figyelembe veheti:

- a belső auditok megállapításait és a helyesbítő intézkedések hatását,
- a külső testületek, pl. a NAT felülvizsgálati jegyzőkönyveinek megállapításait,
- a laboratóriumok közötti összehasonlítások, felkészültségi vizsgálatok eredményeit,
- a vevői visszajelzéseket,
- minden idevonatkozó tényező szerepét,

– a munka terjedelmében vagy jellegében bekövetkezett változásokat.

E tapasztalatok felhasználásával értékelheti a laboratórium munkáját, számba veheti az eredményeket és a gyenge pontokat, ennek alapján megfelelő intézkedéseket tehet a munka színvonalának, megbízhatóságának emelésére.

A szabvány alkalmazásának új eleme a *mérési bizonytalanság* megjelölése, hogy a vizsgálati eredmények korrekt eligazítást adjanak a megrendelőnek. A mérési bizonytalanság becslésére, megjelölésére megfelelő eljárást kell kidolgozni, mely szakmailag megállja a helyét azoknál a vizsgálatoknál, ahol ez értelmezhető és szükséges. (Útmutató a mérési bizonytalanság kifejezéséhez. OMH 1995.) Biztosítani kell, hogy a vizsgálati jelentés ne adjon téves mutatókat a bizonytalanságról.

A szabványnak rendező eleme a *vizsgálati módszerek érvényesítése, validálása* azokban az esetekben, ahol nincs állami szabvány. A validálási módszer kidolgozása nagy körültekintést, szakmai megfontoltságot kíván. A feladat jellegétől függően segítséget nyújthat a referencia-anyagminták alkalmazása, az eredmények összehasonlítása más módszerekkel, a laboratóriumok közötti összehasonlítások módszeres értékelése. A validált módszert célszerű az akkreditálási kérelemmel együtt benyújtani.

E gondolatok közzétételével természetesen nem törekedhetem teljességre a terjedeleme korlátozott volta miatt. Megkíséreltem segítséget nyújtani a szabvány teljesebb megértéséhez. Szeretném volna ráirányítani többek között a figyelmet azokra a feladatokra, megoldásokra, amelyek teljesítésével az elérendő célt, a minőségirányítási rendszer és a szakmai megalapozottság erősítését, a laboratóriumi munka színvonalát tovább lehet javítani.

Dr. Tóth Dezső, NAT akkreditáló mérnök

Az „Építőanyag” 2002. évi megjelenését támogatja az IPAR MŰSZAKI FEJLESZTÉSÉÉRT ALAPÍTVÁNY

Tudja, mi történik az építészetben?

www.epiteszforum.hu – Építészfórum napi frissítésű online újság, nem csak építészeknek

A tartalomból: új házak • műhelyek • pályázatok • technológia • díjak

• lakásügyi körkép • fórum

Tegye közkinccsé munkáit, gondolatait! Jelenjen meg Ön is!

e-mail: info@epiteszforum.hu

1033 Budapest, Hajógyári-sziget 131. II. emelet